

El model de les escoles d'adults de Menorca

Llorenç Forcada

Magdalena Humbert

RESUM

Aquest treball pretén donar a conèixer la forma en què s'organitzen els centres d'educació de persones adultes (CEPA) de Menorca. S'hi descriuen els conceptes bàsics amb els quals es regeix la formació permanent de persones adultes, s'hi fa un recorregut per la història dels centres com a punt de partida per exposar el model basat en la col·laboració de tres institucions —la Conselleria d'Educació i Universitat, les administracions de Menorca i l'Associació d'Educació d'Adults de Menorca— i acaba amb unes conclusions extretes de l'anàlisi de les debilitats, fortaleses, oportunitats i amenaces del model.

RESUMEN

Este trabajo pretende dar a conocer la forma en que se organizan los centros de educación de personas adultas (CEPA) de Menorca. En él se describen los conceptos básicos con los que se rige la formación permanente de personas adultas, se hace un recorrido por la historia de los centros como punto de partida para exponer el modelo basado en la colaboración de tres instituciones -la Conselleria d'Educació i Universitat, las administraciones de Menorca y la Associació d'Educació d'Adults de Menorca- y se termina con unas conclusiones extraídas del análisis de las debilidades, fortalezas, oportunidades y amenazas del modelo.

INTRODUCCIÓ

Des de fa molts anys, Menorca ha apostat fort per l'educació de les persones adultes. En aquest sentit, considerem que el nostre tipus d'organització és inèdit a les Illes Balears i és el que pretenem explicar i concretar en aquest article.

L'educació de persones adultes s'entén com el conjunt d'actuacions i processos d'aprenentatge que, realitzats al llarg de tota la vida, tenen com a finalitat oferir a les persones adultes que han superat l'edat màxima d'escolarització obligatòria l'accés a diferents programes formatius que els permetin ampliar les seves competències bàsiques, tècniques o professionals i, d'aquesta forma, millorar les condicions d'inserció i de promoció laboral, l'accés als béns culturals i la capacitat per jutjar i participar críticament i activament en la realitat social, cultural i econòmica com a ciutadans (article 2, "Del concepte". Llei 4/2006, de 30 de març, d'educació i formació permanent de persones adultes de les Illes Balears. BOIB núm. 50 de 6 d'abril de 2006).

Es consideren persones adultes totes les que han superat l'edat màxima de permanència als ensenyaments bàsics del sistema educatiu, i fonamentalment les accions educatives van dirigides segons l'article 9 de l'esmenada Llei 4/2006 de 30 de març, d'educació i formació permanent de persones adultes a les Illes Balears, a:

- a) Les persones o els col·lectius amb dificultats d'accés a les activitats educatives i formatives, amb necessitats educatives especials, en situació de risc, exclusió o marginació, així com els immigrants i les minories culturals.

- b) Les persones que no tenen assolits els coneixements mínims previs per poder cursar la formació ocupacional i la contínua.
- c) Les persones que no han obtingut el títol de graduat en educació secundària.
- d) Les persones en situació d'atur o amb dificultats per a la seva inserció o reinserció laboral, així com aquelles que estiguin subjectes a processos de reconversió o requalificació laboral.
- e) Les persones o els col·lectius necessitats d'una formació en les noves tecnologies i en idiomes.
- f) Les persones que demanen una educació integral com a persones i com a ciutadans.

Els centres destinats a aquesta formació i educació permanent de persones adultes són els CEPA (centres d'educació de persones adultes), que depenen de la Conselleria d'Educació i Universitat.

El marc legal que regula aquesta educació a les Illes Balears ve especificat a la Llei 4/2006 de 30 de març, d'educació i formació permanent de persones adultes de les Illes Balears, en què s'indica:

L'educació permanent comprèn tant activitats destinades a la formació personal, cívica i social de la persona com d'altres orientades a l'ocupació, i té lloc en una varietat d'entorns dins i fora dels sistemes d'educació i formació formals. És necessari promoure l'adquisició de les capacitats bàsiques i incrementar les oportunitats d'accedir a formes d'aprenentatge innovadores i més flexibles.

La participació en la vida social, cultural, política i econòmica de la població de les Illes Balears exigeix desenvolupar aquells aspectes formatius que permetin promoure entre les persones adultes una ciutadania activa, el raonament crític, el comportament cívic, la participació democràtica i la producció cultural i artística per transformar reflexivament la realitat social i construir un projecte col·lectiu de progrés (pàg. 14).

També la Llei orgànica 8/2013 de 9 de desembre per a la millora de la qualitat educativa (LOMCE), tot i que encara no ha estat desplegada per a l'educació de persones adultes exposa:

L'estratègia de la Unió Europea per a un creixement intel·ligent, sostenible i integrador ha establert per a l'horitzó 2020 cinc ambiciosos objectius en matèria d'ocupació, innovació, educació, integració social i clima i energia, i ha quantificat els objectius educatius que ha d'aconseguir la Unió Europea per a millorar els nivells d'educació. L'any 2020, la Unió Europea haurà de reduir l'abandonament escolar a menys d'un 10% i, com a mínim, almenys el 40% de la població d'entre 30 i 34 anys haurà d'haver finalitzat els seus estudis de formació superior o equivalent (pàg. 6).

L'educació de persones adultes és un tema viu en diferents organitzacions. Són exemples evidents les següents cites:

- a) Com diu ha la LOMQE, l'estratègia Europa 2020 per a un creixement intel·ligent, sostenible i integrador reconeix que l'aprenentatge permanent i el desenvolupament de competències són aspectes clau per donar resposta a la crisi econòmica, l'envelliment de la població i l'àmplia estratègia econòmica.

S'ha de valorar l'aprenentatge al llarg de la vida com una eina fonamental per a l'ocupabilitat, la inclusió social, l'extensió de les TIC i la igualtat d'oportunitats.

D'una banda, permet el retorn al sistema educatiu de les persones que l'han abandonat prematurament i, de l'altra, per a moltes persones adultes representa l'única oportunitat d'accés a la formació, l'adquisició o l'actualització de competències i coneixements bàsics imprescindibles.

L'educació d'adults engloba múltiples expressions de l'aprenentatge, seguint les directrius dels objectius marcats per la UE:

* Garantir la prestació d'una educació i formació d'adults d'alta qualitat, formal, no formal i informal, que desenvolupi les competències clau o qualificacions.

* Oferir a la població adulta processos de formació oberts i flexibles que serveixin per adquirir, completar o ampliar la formació bàsica i l'adquisició de competències professionals o la consecució de titulacions acadèmiques, la qual cosa possibilita l'accés a estudis superiors o la inserció en el mercat laboral.

- b) La UNESCO, en l'Informe de la Comissió Internacional sobre l'Educació per al segle XXI (1996), refermava l'educació com a instrument indispensable "perquè la humanitat pugui progressar vers els seus ideals de pau, llibertat i justícia social", i presentava l'educació al llarg de tota la vida com una de les claus d'accés al segle XXI (així s'especifica a l'Exposició de motius II, de la Llei 4/2006 de 30 de març).

- c) El concepte i la necessitat d'educació al llarg de tota la vida són definits a la Cinquena Conferència Internacional d'Educació de les Persones Adultes d'Hamburg de 1997, que la conceptualitza com a conseqüència d'una ciutadania activa i una condició per a la participació en societat. És un concepte totalment útil per fomentar el desenvolupament ecològicament sostenible; per promoure la democràcia, la justícia i la igualtat entre dones i homes; per al desenvolupament científic, econòmic i social; per construir un món on els conflictes violents siguin substituïts pel diàleg, i per assolir una cultura de pau basada en la justícia.

- d) En el Consell Europeu celebrat a Lisboa el març del 2000 es va establir la necessitat de l'aprenentatge al llarg de tota la vida com una garantia per a l'adequat desenvolupament d'una societat i d'una economia basades en el coneixement. Es va proposar als estats membres, al Consell i a la Comissió Europea, en els seus respectius àmbits de competència, el foment d'estratègies coherents i mesures pràctiques per a l'aprenentatge permanent per a tots. Aquest aprenentatge s'ha d'oferir a Europa en les mateixes condicions d'igualtat a tots els seus ciutadans perquè aquests puguin participar activament en la seva construcció i en les transformacions

polítiques, socials i econòmiques que això implica. La Unió Europea es va donar un termini de deu anys per convertir-se en l'economia del coneixement més competitiva i dinàmica del món, capaç d'un creixement econòmic sostenible amb més i millors llocs de treball i una major cohesió social. L'aprenentatge permanent és un element central d'aquesta estratègia, fonamental no només per a la competitivitat i l'ocupació, sinó també per a la inclusió social, la ciutadania activa i el desenvolupament personal.

- e) El text aprovat pel Fòrum Mundial de l'Educació, organitzat per la UNESCO a Dakar durant l'abril de 2000, considera que l'educació és un dret humà fonamental i un mitjà indispensable per participar en els sistemes econòmics i socials del segle XXI. Inclou com un dels seus sis objectius l'accés general de les persones adultes a una educació bàsica i continua.
- f) Després que la Comissió Europea adoptés la Comunicació "Fer realitat un espai europeu de l'aprenentatge permanent", el 21 de novembre de 2001, l'aprenentatge permanent s'ha convertit en el principi guia de les polítiques d'educació i formació. Aquest document demana la creació d'un espai europeu de l'aprenentatge permanent, els objectius del qual són capacitar els ciutadans perquè es puguin moure lliurement en entorns d'aprenentatge, treball, regions i països diferents, i potenciar al màxim els seus coneixements i aptituds. S'estableixen estratègies coherents i globals d'aprenentatge permanent i prioritats d'actuació. El Consell de la Unió Europea va adoptar el juny de 2002 una resolució sobre l'aprenentatge permanent i va donar suport a la Comunicació de la Comissió Europea de novembre de 2001.

Com es pot comprovar, és un tema que preocupa i que es treballa amb intensitat arreu d'Europa. Si bé totes les cites corresponen al voltant de l'any 2000, es continua treballant en aquest tema.

Després d'aquesta introducció per situar-nos en quin punt ens trobam en aquests moments respecte a l'educació de les persones adultes a les Illes Balears, exposarem tot seguit quina és la realitat a Menorca, que és l'objectiu d'aquest article, per acabar explicant el model organitzatiu al qual hem arribat.

HISTÒRIA DE COM S'HA ARRIBAT AL MODEL DE LES ESCOLES D'ADULTS DE MENORCA

El camí recorregut pels dos centres té molts d'anys d'història. El curs 1985-86, a Maó, va ser creat el primer Centre d'Educació d'Adults de Menorca, vista la necessitat d'alfabetitzar les persones que no havien tingut accés a estudis inicials i per preparar el graduat escolar. Fins a aquell moment, només hi havia una aula externa dependent d'un centre de Palma. Pocs anys després de la creació del primer CEPA a Menorca, es va habilitar com a aula externa dependent de Maó el centre de Ciutadella, fins que l'any 1992 aquest va ser creat com a centre independent. D'aquesta manera, des de llavors comptam a Menorca amb dos centres d'educació de persones adultes: (1) el CEPA Joan Mir i Mir a Maó i (2) el CEPA Ciutadella. Cal destacar que aquests dos centres veuen estesa la seva influència amb un teixit d'aules externes, una per cada poble de Menorca (Alaior, es Castell i Sant Lluís, dependents del centre de Maó; es Mercadal, es Migjorn i Ferreries, dependents del CEPA Ciutadella).

Des dels inicis de la creació, els dos CEPA han treballat conjuntament de manera que s'ha analitzat la realitat i la necessitat de formació de la societat menorquina fins a crear el teixit organitzatiu actual.

Però quina és aquesta organització de la qual ens sentim tan orgullosos? Quins són els tres pilars que formen l'Educació de Persones Adultes a Menorca? S'ha de tenir present que tot aquest entramat és conseqüència d'un llarg procés històric marcat per les circumstàncies i normatives de cada moment.

Des de ben prest es va tenir present que l'oferta educativa que es proposava —alfabetització i preparació per a les proves del graduat escolar—, es quedava molt curta davant la demanda formativa de la societat menorquina. Eren anys esplèndids quant al turisme i la construcció, fet que implicava una immigració important, i les noves tecnologies avançaven molt ràpidament. La societat no estava preparada ni formada i les demandes de nous coneixements arribaven als CEPA. Eren necessaris cursos d'idiomes, de castellà per a estrangers, de català, d'informàtica, de preparació per a proves d'oposicions, d'accessos a Grau Mitjà, a Grau Superior, a la UIB per a més grans de 25 anys, etc. També per a la formació integral com a persona es demanaven cursos complementaris de ioga, de gestió cultural, d'escacs, d'excursions, d'història de Menorca, etc.

La Conselleria no podia donar resposta a tal demanda i els CEPA van anar tocant portes per trobar solucions. L'any 1986 van impulsar la creació, en l'àmbit de Menorca, de l'Associació d'Educació d'Adults de Menorca (AEAM), formada per alumnes i per socis interessats a impulsar la formació permanent de persones adultes a nivell social. Amb les quotes dels socis i les quotes dels cursos recollides es va poder donar resposta a molts cursos de català, d'idiomes, d'informàtica, de mòduls monogràfics de Formació Professional, de preparació d'oposicions, d'oferta complementària. Les matrícules dels CEPA anaven creixent i va arribar un moment que l'Associació no podia assumir tanta demanda.

La presència de les escoles d'adults en tots els pobles de Menorca ja era important, es deixaven notar i tothom coneixia la trobada reivindicativa anual de les dues escoles. Cada any es convocava a Mercadal una jornada de germanor dels dos CEPA que reunia al voltant de 900 persones. Solia ser un diumenge del mes de maig en el qual s'organitzaven diferents activitats, hi havia concurs de paelles i s'hi convidaven polítics de totes les administracions per fer visible i donar a conèixer la tasca que realitzen les escoles de persones adultes. Per tant, conseqüentment, les properes portes que s'havien de tocar eren les dels diferents ajuntaments i la del Consell Insular de Menorca (CIM).

Les respostes van ser diferents, però tots els organismes van mostrar el seu interès. El principal problema era, com és sovint, l'econòmic. Les administracions es podien permetre acordar convenis econòmics però no contractar directament el professorat perquè aquest passaria a ser personal laboral i açò no els interessava. Tampoc no podien tenir convenis amb els CEPA, ja que eren centres públics de la Conselleria d'Educació i Universitat i no estava dintre de les seves funcions.

La solució va arribar l'any 1991 quan un grup de professors va decidir crear l'empresa Serveis Educatius de Menorca SAL (SEMSAL) per assumir tots els convenis i dotar de professorat els

centres. Bàsicament, SEMSAL era qui signava els convenis amb els ajuntaments i el CIM i oferia els cursos no formals de català, idiomes, informàtica i d'altres que poguessin tenir demanda. D'aquesta manera van quedar establerts els tres pilars que estalonen els CEPA des de llavors: (1) la Conselleria d'Educació i Universitat, (2) l'Associació d'Educació d'Adults de Menorca i (3) les administracions de Menorca (el Consell Insular i els ajuntaments), mitjançant una empresa concessionària, en aquell moment i fins ara, Serveis Educatius de Menorca.

Per tal de reafirmar el seu paper, el CIM va reclamar a la Conselleria d'Educació i Universitat una compensació perquè assumia unes funcions que no li corresponien, ja que les competències educatives no estan transferides i depenen directament del Govern de les Illes Balears. Van acordar un conveni de col·laboració que s'ha anat reeditant des de llavors i que actua de marc regulador del model i en el qual la Conselleria aporta una subvenció econòmica al CIM.

En aquests moments, els CEPA ja comptaven amb la mateixa estructura organitzativa de tots centres docents públics de la Conselleria d'Educació, amb una associació que impulsava la formació de caire més lúdic i cultural i amb una empresa privada que canalitzava les subvencions econòmiques que aportaven els ajuntaments i el Consell Insular. Aquestes ajudes econòmiques es materialitzaven de dues formes: amb un contracte públic per a tot Menorca liderat pel CIM i vuit convenis directes de cada un dels ajuntaments amb SEMSAL per facilitar més oferta formativa en l'àmbit municipal.

El professorat dels CEPA, en funció de la titulació que tenia, impartia la mateixa oferta indistintament de si era funcionari o contractat. Aquesta estructura era molt eficient perquè permetia arribar a la major part de les necessitats educatives de formació d'adults de Menorca però, per la seva complexitat, resultava difícil d'entendre i d'explicar. Internament, els equips directius intentaven no fer distincions entre el professorat, però no poques vegades es produïen malentesos en els claustres per les diferències laborals i per fer el repartiment de matèries i responsabilitats que havia d'assumir cada docent. Externament, tant els responsables polítics de les administracions com els mitjans de comunicació no entenien el paper que representava cada entitat dins el CEPA. De fet, oficialment i segons els convenis, cada entitat ocupava els mateixos locals però quedava deslligada en el terreny pedagògic. S'ha de puntualitzar que des del punt de vista pràctic mai va ser així.

Des de la creació dels tres pilars, han anat passant els cursos i les demandes de la societat menorquina sempre han trobat resposta en les escoles d'adults. Ara bé, l'any 2013 el CIM va impulsar una actualització dels convenis i contractes que van permetre regular, sistematitzar i donar transparència a tot el model. D'una banda, amb la renovació del conveni entre la Conselleria i el CIM es va regular a qui corresponia cada oferta formativa i quin era el paper dels directors dels CEPA nomenats per la Conselleria. Fins a aquell moment, cap de les dues administracions entenia que el professorat contractat impartís els ensenyaments formals, que donaven accés a la titulació de graduat en Educació Secundària, situació que es donava principalment a les aules externes. Tampoc quedava clara la influència que tenien i que havien de tenir els directors de la Conselleria en una empresa privada contractada públicament pel CIM. En el nou conveni quedava establert que la Conselleria dotava els CEPA de professorat funcionari per impartir l'oferta formal, que el professorat contractat podia impartir la resta d'ensenyaments (preparació de proves de català, preparació de proves d'accés a la universitat i a cicles formatius, idiomes, etc.) i que els directors

nomenats per la Conselleria d'Educació tenien el paper de directors pedagògics de tota l'oferta formativa.

D'altra banda, fins a aquell moment hi havia un conveni global per a tot Menorca i un per a cada ajuntament. Aleshores es van unificar tots els convenis en un de sol en el qual s'especificava que els mòduls generals corresponen a ensenyaments no formals i els mòduls específics a ensenyaments corresponents als antics convenis dels ajuntaments. El CIM va fer la proposta a tots els ajuntaments de l'illa, els quals van aprovar al ple i per unanimitat l'elaboració d'un conveni únic. Aquesta fita ha suposat un pas important per unificar i crear el model d'educació d'adults a Menorca.

MODEL DE LES ESCOLES D'ADULTS DE MENORCA

A Menorca, els dos CEPA tenen identitat pròpia. Com tots els centres d'educació de persones adultes de la CAIB, compten amb els preceptius projectes pedagògics i fan ús de la seva autonomia de centre per concretar la forma en què desenvolupen el procés educatiu. Així i tot, tenen un conjunt de vincles que els uneixen, que conformen un model educatiu propi de l'illa de Menorca i que s'exposa a continuació.

En el model d'ensenyament d'adults de Menorca hi intervenen principalment tres agents: (1) la Conselleria d'Educació i Universitat, (2) les administracions de Menorca (el CIM i els ajuntaments) i l'Associació d'Educació d'Adults de Menorca.

1. La Conselleria d'Educació i Universitat de les Illes Balears és l'administració principal en matèria d'educació i és titular dels CEPA. Dicta la normativa que han de seguir, dota els centres amb professorat per impartir les matèries formals i nomena els equips directius, que tenen la tasca de dirigir administrativament la part que correspon a la Conselleria i són els responsables pedagògics de tota l'oferta formativa. Els docents de la Conselleria són funcionaris de carrera o funcionaris interins que pertanyen al cos de Primària o de Secundària.
2. Les administracions de Menorca, el Consell Insular i els ajuntaments de l'illa, estableixen un sistema de col·laboració simultani amb els dos centres. Per una banda, el CIM signa cada inici de curs escolar un conveni de col·laboració en matèria d'educació de persones adultes amb la Conselleria d'Educació i Universitat. És el marc en el qual s'estableix la forma en què l'administració insular intervindrà per complementar la cobertura de la Conselleria en els CEPA de Menorca. També preveu una petita aportació econòmica de la Conselleria cap al Consell Insular. Per altra banda, per desenvolupar aquestes actuacions, el CIM estableix un conveni de col·laboració amb tots els ajuntaments de Menorca per fer un fons econòmic comunitari important. És un compromís en el qual es defineix de quina manera vol col·laborar cada ajuntament amb els centres i les aules externes. Finalment, el Consell Insular fa un concurs públic per contractar una empresa que s'encarregui de dotar els centres amb professorat per impartir part de l'oferta formativa. Així s'indica al Plec de prescripcions tècniques que regiran l'execució del contracte del servei d'educació de persones adultes del CIM a l'apartat Objecte del contracte (pàg. 1): "Constitueix l'objecte d'aquest contracte la prestació del servei d'Educació de Persones Adultes del Consell

- ensenyaments complementaris, que són tallers i cursos no oficials (taller d'escriptura, de gestió cultural, de guitarra, de costura, de gospel, de ball de bot, d'astronomia, de cuina, de *mindfulness*, de ioga, de pilates, excursions de paisatge, de roques i plantes, de rutes arqueològiques, de rutes de patrimoni històric...).

El model està estructurat de manera que cada un dels pilars s'especialitza en un tipus d'ensenyament. Per una banda, la Conselleria d'Educació aporta professorat destinat a impartir principalment els ensenyaments formals. Per altra banda, les administracions de Menorca aporten professorat per a l'oferta no formal. Finalment, l'AEAM s'ocupa dels ensenyaments complementaris. Així i tot, la normativa preveu que el professorat de la Conselleria pugui donar oferta no formal en cas que estiguin cobertes totes les necessitats d'ESPA i d'Ensenyaments Inicials, i que l'empresa contractada pel CIM pugui oferir cursos d'ensenyaments complementaris.

Aquest complex entramat d'agents que col·laboren amb els centres implica una sèrie de relacions de complementarietat que cal entendre per gestionar el dia a dia dels centres. Les principals peces d'aquest engranatge són les següents:

- L'empresa concessionària del servei. Serveis Educatius de Menorca SA (SEMSA) és l'empresa contractista que ha guanyat el concurs públic licitat durant el curs 2017-18 i que, per tant, serà l'adjudicatària durant els propers quatre anys. Tal com s'ha indicat en l'apartat d'història, és l'entitat que sempre ha donat el servei i que, de fet, va ser creada a tal efecte per un grup de docents, i per aquest motiu coneix molt bé el funcionament i les necessitats dels centres. Un dels valors més importants de SEMSA és la nòmina de treballadors. Si bé alguns són contractats puntualment per fer alguns cursos o substitucions, la major part són persones amb molts d'anys d'experiència als centres i amb un gran nivell de compromís amb l'alumnat i la comunitat educativa en general. Des de la fundació de l'empresa han format part dels claustres de professors i fan les mateixes tasques i aportacions que el professorat funcionari.
- Gestió de les aules externes. Els centres principals de Maó i Ciutadella tenen un règim de funcionament basat en l'estructura logística que preveu la Conselleria per a qualsevol centre d'educació. L'equip directiu gestiona tots els procediments organitzatius preceptius: matrícula, acció tutorial, gestió administrativa, etc., amb els recursos docents i materials dels quals disposi, segons el cas. Aquesta estructura no és possible a les aules externes, ja que no hi ha una dotació específica de professorat funcionari per atendre, en part, les mateixes necessitats. Un alumne usuari d'una aula externa igualment s'ha de matricular, ha de ser orientat, ha de conèixer quins són els seus drets i deures i ha de fer ús d'uns espais que han de ser gestionats adequadament. A Menorca és el contractista qui s'encarrega de realitzar les tasques de coordinació, organització i gestió que permetin un funcionament eficient de les aules externes. A tal efecte, nomena un coordinador encarregat de fer la matrícula, de gestionar i de promocionar tota l'oferta del municipi, ja sigui no formal o complementària. Els coordinadors i les coordinadores són el nexe d'unió entre les aules externes dels CEPA i els municipis i per açò tenen un vincle molt important amb els ajuntaments, ja que coordinen l'oferta municipal, la gestió dels espais on es fa la formació i assisteixen als consells escolars municipals.

- Gestió de l'oferta complementària. L'AEAM és l'entitat responsable administrativa i econòmica dels cursos d'oferta complementària. Sempre ha estat vinculada als dos CEPA de forma conjunta i els directors han actuat sempre com a responsables pedagògics. L'entitat es regeix per una junta directiva i té dues modalitats d'associats: els socis protectors i els socis anuals. Els socis protectors són persones que tenen una vinculació i un compromís amb les finalitats i objectius de l'associació. Els socis anuals, per la seva part, són les persones que participen en alguna de les activitats de l'associació durant un curs escolar. Aquesta estructura formal permet donar una cobertura jurídica i fiscal a la contractació de docents i a l'administració de les quotes que aporta l'alumnat que es matricula als cursos. Així, els socis anuals de l'AEAM són alumnes dels CEPA a tots els efectes. Formen part dels consells escolars i de la junta de delegats, participen en totes les activitats complementàries (revista, festes i altres) i tenen dret a la utilització dels espais (biblioteca i aules d'informàtica) i de les infraestructures de cada centre o aula externa. És preceptiu que els cursos d'oferta complementària s'autosubvencionin. Els superàvits d'ingressos generats per l'Associació es dediquen a l'organització d'activitats de centre i a la compra de materials didàctics i inventariables que són utilitzats indistintament per tota la comunitat educativa. L'oferta d'ensenyaments complementaris no està inclosa al GESTIB, ni tampoc els llistats de matrícula ni els resultats acadèmics. L'activitat de l'AEAM als CEPA queda registrada internament i a les memòries anuals que es lliuren cada any a Conselleria. Els centres expedeixen certificats d'assistència i d'aprofitament dels cursos d'oferta complementària. Els docents només són contractats per les hores de formació que imparteixen i col·laboren en el dia a dia dels centres amb la participació a la revista i a les activitats complementàries. Els encarregats de dissenyar i organitzar l'oferta anual són els coordinadors de les aules externes i els equips directius.

Funcionant com un tot i de cara a una organització òptima i efectiva, els CEPA apliquen les següents premisses i procediments:

- Els edificis són propietat dels ajuntaments, que doten els centres amb les instal·lacions i se n'encarreguen del manteniment. És excepcional el cas de l'edifici del CEPA Ciutadella, que és un edifici multifuncional, de titularitat de la Conselleria d'Educació i que està cedit en part a l'Ajuntament mitjançant un conveni de col·laboració.
- *Statu quo* logístic. Tot el material didàctic i inventariable s'utilitza en el procés educatiu independentment del tipus d'oferta. Tant la biblioteca com els recursos informàtics són usats per tota la comunitat educativa. Pel que fa les instal·lacions, es prioritzen els estudis formals per davant dels no formals i l'oferta complementària. Hi ha un equilibri pressupostari als centres per la forma en què les despeses són assumides per cada part.
- Procés de matrícula de començament de curs. El procés de matrícula és únic per a tot l'alumnat. Durant el mes de setembre, tot el professorat del claustre col·labora en la matriculació de l'alumnat d'oferta no formal i complementària, indistintament. La matrícula és gestionada per l'equip directiu i els coordinadors i les coordinadores de les aules externes, amb l'assessorament dels serveis d'orientació educativa. Fins a aquest curs s'ha realitzat de forma presencial, però es fan gestions perquè el proper curs es pugui iniciar de manera virtual (matrícula en línia).

- **Activitats de centre.** Tot el professorat i l'alumnat participa d'igual forma en les activitats convocades i proposades pels CEPA, independentment de l'oferta formativa a què està vinculat. La participació a la revista, a les celebracions festives de Nadal i a les activitats del Dia del Llibre, entre d'altres, són obertes a tota la comunitat educativa.
- **La imatge dels centres.** La promoció de cada centre, així com la presència a la web i a les xarxes socials, es presenta de forma unificada. El centre és un tot: oferta formal, no formal i complementària. De fet, l'alumnat no té per què saber quina entitat organitza la matèria que cursa, i la visió que té la societat dels centres d'adults de Menorca no distingeix cada part per separat.
- **Relació conjunta davant les administracions.** A les reunions de presentació i de seguiment i del curs que es fan als ajuntaments assisteixen representants de les tres parts: la direcció del centre, la coordinació de l'aula externa i la gerència de l'empresa contractista. També està previst que a la comissió mixta de seguiment del contracte per la prestació de serveis complementaris de Menorca hi siguin representades totes les parts.
- **Certificacions.** Els secretaris dels centres signen els certificats d'assistència i d'aprofitament de tot l'alumnat i de tota l'oferta formativa. Els equips directius s'encarreguen del registre i del seguiment adequat de tot el procés educatiu i també vetllen perquè tota l'oferta estigui subjecta als valors marcats pels projectes educatius dels centres.
- **Procés educatiu.** La gestió pedagògica i els projectes de millora s'apliquen de forma conjunta a tot el centre. Els equips docents fan una tasca molt important per cohesionar els grups, per motivar l'alumnat, per evitar l'abandonament prematur i per avaluar el procés educatiu. En aquests processos participa tot el professorat de l'oferta formal i no formal, sigui funcionari o contractat. Segons la normativa, el professorat contractat a més de mitja jornada pertany al claustre de professorat com a òrgan col·legiat de participació en la gestió de les activitats educatives. Participa a les reunions d'equips docents, als programes de formació del professorat, forma part de les comissions de feina i dels departaments didàctics i participa en l'elaboració de la Programació General Anual (PGA). Aquesta és la clau que permet la implicació i la coordinació necessària per donar èxit i garanties al procés educatiu.

ANÀLISI DE LA SITUACIÓ ACTUAL

L'anàlisi de la situació actual del model organitzatiu de les escoles d'adults de Menorca podria quedar reflectit amb un DAFO.

DEBILITATS (CAL SUPERAR)

Hi ha diferències laborals entre el professorat funcionari i el professorat contractat. Tot i que el model especifica quina oferta formativa pot impartir cadascú, sorgeixen dificultats en el moment

d'assumir i delegar tasques i responsabilitats en l'organització dels centres. El professorat funcionari accedeix a les places mitjançant un procediment basat en oposició i/o concurs. El professorat contractat no segueix aquesta via, però pateix unes condicions salarials i laborals més precàries. La seva contractació està molt condicionada per la matrícula que puguin tenir els seus grups el mes de setembre i, en qualsevol cas, la seva relació laboral només dura fins al 31 de maig. Al professorat contractat no se li reconeix l'experiència docent a efectes de la llista d'interins de la Conselleria.

Cal fer pedagogia a les administracions, als agents socials i als mitjans de comunicació del model de les escoles d'adults de Menorca per superar la idea de falta de transparència que malauradament es va estendre a causa de la seva complexitat. De la mateixa forma, s'ha de continuar reivindicant en l'àmbit social la importància de la formació permanent al llarg de la vida.

L'abandonament prematur de l'alumnat i els baixos índexs d'assistència a final de curs són una qüestió estructural i habitual en tots els ensenyaments postobligatoris per a persones adultes. La conciliació de la vida laboral i familiar de l'alumnat impedeix que l'assistència sigui molt més regular i constant, com tots voldríem. Aquesta situació actua com un hàndicap negatiu per defensar les necessitats formatives socials i valorar la tasca dels CEPA davant les administracions. Cal recordar constantment el treball persistent d'acompanyament de l'alumnat, d'innovació i d'autoavaluació del procés educatiu que fan els centres per aconseguir que les aules estiguin el més plenes possible.

La falta de reconeixement oficial dels estudis d'oferta no formal que imparteixen els CEPA és una reivindicació en l'àmbit de tota la comunitat autònoma. Per exemple, l'assistència i avaluació en estudis de preparació per l'accés a la universitat i cicles formatius de grau superior i en els de preparació per les proves de català i idiomes podrien tenir un pes en la nota de la prova, si la normativa ho permetés. Els estudis d'informàtica podrien anar lligats a una titulació que doni un reconeixement important en l'àmbit laboral.

AMENACES (CAL DEFENSAR)

El model de les escoles d'adults de Menorca, en la part que correspon a les administracions menorquines, està basat en la contractació d'una empresa privada. Els plecs de prescripcions tècniques que regiran l'execució del contracte del servei detallen perfectament quines són les responsabilitats i obligacions de l'empresa contractista. S'han fixat les bases perquè el contractista s'hagi d'implicar en els projectes educatius dels CEPA. Així i tot, sempre hi ha el risc que guanyi la licitació una empresa que prioritzi la producció de beneficis en detriment del servei.

FORTALESES (CAL ENFORTIR)

La història ens diu que hi ha una relació consolidada entre els agents implicats en el model. Hi ha una forta vinculació entre AEAM, l'actual empresa concessionària SEMSA i els CEPA, fruit de molts d'anys de feina i de projectes educatius comuns. La major part del professorat, funcionari o no, té una forta vinculació amb els centres i demostra sentiment de pertinença. Tampoc no

hi ha diferències en la participació de l'alumnat en el dia a dia del centres en funció del tipus d'ensenyament que cursi.

La coordinació de les aules externes està consolidada amb el nou contracte, així com també el reconeixement de la tasca dels directors dels CEPA envers les entitats que no són directament dependents de la Conselleria. Es pot dir que a Menorca les escoles d'adults compten amb una marca consolidada, i els centres són un referent educatiu important. És rellevant el suport i l'aposta per la formació al llarg de la vida de les administracions de Menorca i la Conselleria en el moment en què s'ha formalitzat l'estructura que sustenta el model de les escoles d'adults de Menorca.

OPORTUNITATS (CAL APROFITAR)

És molt rellevant la gran acceptació social que té la formació permanent i l'elevat nombre de persones adultes que tenen interès a continuar formant-se. Les constants i apassionants innovacions de les tecnologies de la informació i la comunicació i la voluntat de no estar desconnectats del món que ens envolta són una font constant de motivació per aprendre i consolidar coneixements, ja siguin d'idiomes, de noves tecnologies o de qualsevol de les matèries que s'oferixen als CEPA de Menorca.

CONCLUSIONS

És important destacar l'elevada acceptació social de les escoles d'adults de Menorca i el servei complementari de formació permanent que ofereixen a la població adulta.

El model de les escoles d'adults de Menorca és un sistema organitzatiu fruit d'una història i de la voluntat de les persones i de les administracions per fer arribar la formació d'adults a tots els estrats socials i poblacions de l'illa. L'educació i la formació d'adults a Menorca és un referent important en l'àmbit de les illes Balears i esperam que continuï sent així molts d'anys.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Conveni de col·laboració entre la Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats del Govern de les Illes Balears i el Consell Insular de Menorca per al foment del retorn al sistema educatiu.

Plec de prescripcions tècniques que regiran l'execució del contracte del servei d'educació de persones adultes del Consell Insular de Menorca. Febrer de 2018.

Llei 4/2006 de 30 de març, d'educació i formació permanent de persones adultes de les Illes Balears. BOIB núm. 50 de 06 d'abril de 2006.

Llei orgànica 8/2013 de 9 de desembre per a la millora de la qualitat educativa (LOMQE), publicada en el BOE núm. 295 de 10 de desembre de 2013.

Ordre de la Consellera d'Educació i Cultura de 22 de juliol de 2009, per la qual s'estableix el currículum de l'educació secundària per a persones adultes que condueix a l'obtenció del títol de graduat en educació secundària obligatòria a les Illes Balears. BOIB 117 d'11 d'agost de 2009.